



**Social-
demokratai**

Lietuvos socialdemokratų partija

Rinkimų į Europos Parlamentą programa

***PIRMAUJANTI
EUROPA***

12 MŪSŲ VEIKIMO KRYPTIŲ KURIANT EUROPA, KURIAI RŪPI KIEKVIENAS

Vilnius
2024

TURINYS

Įvadas.....	3
MŪSŲ 12 TIKSLŲ	5
MŪSŲ VEIKIMO KRYPTYS IR ĮSIPAREIGOJIMAI TIKSLAMS PASIEKTI	6
Socialinė gerovė	6
Sveikata	9
Gyvenimo kokybė	11
Saugumas	13
Užsienio politika.....	15
Teisingumas	16
Lygybė	18
Verslo atsakomybė	20
Vartotojų teisės	21
Ekologija	22
Žemės ūkis	24
Skaitmeninė pažanga	26

Įvadas

Stipri, solidari ir teisingesnė visiems Europos Sąjunga – stipri, solidari ir teisingesnė visiems Lietuva. Tai mūsų pamatinė prielaida, ieškant atsakymų į svarbiausius mūsų valstybei iškilusius šių dienų iššūkius, kurių nepaprastai daug. Pati Europos Sąjunga – taip pat vystymosi ir permainų kryžkelėje.

Socialdemokratai nuo pat Europos Sąjungos įkūrimo buvo pagrindinė jėga, siūlanti pažangius ir savalaikius sprendimus taikiai, augančiai ir socialiai jautriai Europos Sąjungai kurti ir įtvirtinti. Piliečių gyvenimo gerinimas visada buvo mūsų politinio judėjimo prioritetas.

Niekada nevengėme imtis būtinų pažangių pokyčių: mums politika yra transformacijų kūrimas ir ateities planavimas. Siekiame, kad visi galėtų gyventi oriai ir saugiai, jausdami pagarbą ir užtikrinti dėl rytojaus. Mūsų tikslas – suteikti kiekvienam žmogui galimybę pasirinkti savo gyvenimo kelią, karjerą ir vietą visuomenėje. Su visais piliečiais turėtų būti elgiamasi vienodai, kad kiekvienas galėtų naudotis visomis savo galimybėmis.

Dalyvaudami 2024 m. Europos Parlamento rinkimuose, keliame 12 esminių tikslų, vedančių į tokią Europos Sąjungą, kuri gebėtų efektyviai ir greitai priimti savarankiškus sprendimus ją sudarančių valstybių narių ir piliečių labui; kurioje viešosios paslaugos – švietimo, sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir kitose srityse – būtų tolygiai prieinamos visiems ES piliečiams; kuri deramai atlieptų klimato kaitos, energetinio saugumo, skaitmeninės ekonomikos, migracijos ir kitus svarbiausius XXI amžiaus iššūkius.

Mes, Lietuvos socialdemokratai, norime sutelkti dėmesį į šiuos prioritetus, kurdami ateitį, grindžiamą **solidarumu, sanglauda ir lygybe**.

Minime Lietuvos narystės ES dvidešimtmetį. ES struktūrinė, finansinė ir kita parama bei suteiktas saugumas, akivaizdūs ir dinamiški gyvenimo kokybės pokyčiai yra tai, dėl ko Lietuvos narystę ES laikome neabejotinai mūsų šalies laimėjimu.

ES ir Lietuvai susiduriant su pasaulinėmis krizėmis – finansų, COVID-19, klimato kaitos sukeltais reiškiniais, Rusijos karo prieš Ukrainą poveikiu, o dabar ir su įvykių Artimuosiuose Rytuose padariniais, – tik kartu su visa ES sugebėjome ir dabar galime geriau atremti jų neigiamus padarinius. Tačiau kiekvienos ES valstybės kasdienybę formuoja visų pirma šalies vykdomosios valdžios sprendimai.

COVID-19 pandemija bei nusikalstamas Rusijos karas prieš Ukrainą sutrikdė žaliavų ir prekių tiekimo grandines ir lėmė pragyvenimo kaštų augimą Europoje, sukėlė ilgalaikę, gilią krizę. Taip, kainų šokas paveikė visus europiečius, tačiau Lietuvos žmonėms šios krizės padariniai buvo sunkiausi. Antai 2022 m. Lietuvoje fiksuotas rekordinis – didžiausias ES – metinis kainų augimo lygis: 23 proc.

Deja, Lietuvos žmonių atlyginimai ir pensijos, kaip rodo statistika, toli gražu neaugo taip sparčiai, kaip augo išlaidos. Maža to, kitaip nei Vakarų Europos šalyse, kuriose viešųjų paslaugų sistema yra finansuojama daug geriau, Lietuvos gyventojai negalėjo pasikliauti stipria valstybės parama.

Užtenka pažvelgti į skurstantį Lietuvos sveikatos sektorių – dėl nepakankamo sveikatos srities finansavimo net trečdalį lėšų, sumokamų už Lietuvos sveikatos sistemos suteikiamas paslaugas, sudaro gyventojų mokėjimai „iš savo kišenės“.

Panašią viešųjų paslaugų patikėjimo privačiam sektoriui, privatizavimo ir brangimo tendenciją stebime švietimo, susisiekimo ir socialinių paslaugų srityse. Taigi Lietuvos gyventojai buvo ne tik priversti kentėti dėl sparčiausiai Europoje augančių kainų, bet taip pat turėjo susitaikyti ir su skurdesnėmis viešosiomis paslaugomis bei prastai finansuojamu socialinės paramos tinklu. Svarbu paminėti ir tai, kad Lietuvos ekonomikos specifika ir geografinė padėtis lėmė daug didesnius praradimus dėl sankcijų Rusijai ir Baltarusijai įvedimo. Mūsų praradimai, kaip žinoma, buvo didesni nei, tarkime, Vokietijos.

Tiek Putino pradėtas karas prieš Ukrainą, tiek kainų krizė, tiek sumenkusi gyventojų perkamoji galia – visa tai stiprino visuomenės nesaugumo jausmą. Menko ir pasitikėjimas institucijomis.

Gyventojų saugumo jausmo ir jų ateities galimybių užtikrinimas – tiek socialine, tiek ekonomine ir gynybos prasme – turi tapti pačiu svarbiausiu ES politikos prioritetu. O tam, kad šią ambiciją realizuotume, mūsų ES lygmens iniciatyvas turi lydėti kryptingos pastangos puoselėti ir stiprinti Lietuvos žmonių didžiavimąsi savo valstybe ir kultūrine tapatybe.

Europos socialdemokratai privalo parodyti vienybę ir reikalauti, kad atotrūkis tarp Vakarų, Vidurio ir Rytų Europos būtų sumažintas. O mūsų žmonių per pastaruosius kelerius metus patirti sunkumai privalo būti kompensuoti. Tam bus reikalingi didesni ES finansiniai pajėgumai, didesnis ES dalyvavimas socialinėje srityje, teisingesnė ir turtingųjų atžvilgiu griežtesnė mokesčių politika. Didžiosios korporacijos ir turtingiausi žmonės turės mokėti didesnius mokesčius, o surinkti pinigai turės būti nukreipti į socialinės europiečių padėties gerinimą.

ES valstybės turi kovoti už tolygesnę ES šalių narių sanglaudą. Turi būti sukurta tokia šalių narių mokesčių ir apmokestinimo sistema bei ją papildanti ES mokestinė sistema, kuri leistų priversti turtingiausius ir galingiausius ekonomikos veikėjus tinkamai prisidėti prie bendrojo gėrio. Būtina sukurti bendrą europinę stambių korporacijų, skaitmeninių platformų pelno, anglies dvideginio išmetimo ir dideles pajamas gaunančių bei turtingų mokesčių mokėtojų apmokestinimo sistemą, nes atskiros ES šalys narės vienos to padaryti jau yra nepajėgios.

Turime pasirūpinti, kad Europa taptų tvirtu skydu, apsaugančiu gyventojus nuo ypač sudėtingų, globalaus masto socialinių ekonominių ir geopolitinių iššūkių, bei efektyviu

socialinės pažangos ir gerovės ugdymo instrumentu. To, be abejo, nebus įmanoma pasiekti be institucinių ir teisinės sistemos reformų, kurias ES turės svarstyti jau artimiausioje ateityje. Tačiau tam, kad nutiestume kelią link tokios ES, kuri geba apsaugoti gyventojus ir stiprinti jų gerovę, privalome vadovautis aiškiais ir konkrečiais tikslais.

12-kos tikslų paketas, kuriuo siekiame atliepti pagrindinius Europos ir Lietuvos gyventojų patiriamus iššūkius

MŪSŲ 12 TIKSLŲ

TEISINGA EUROPA

- **Stiprinsime socialinę gerovę bei toliau kursime socialiai atsakingą ir tvarią Europą.** Užtikrinsime kokybiškas darbo vietas kiekvienam. Kovosime su išnaudojimu darbo rinkoje, skurdu ir socialine atskirtimi.
- **Stiprinsime ES valstybių bendradarbiavimą sveikatos srityje.** Veiksmingas, kokybiškas gydymas, slauga ir globa bus arčiau žmogaus. Pacientai nemokės jokių priemonių už sveikatos draudimu garantuotas ir iš valstybės biudžeto finansuojamas paslaugas.
- **Gerinsime gyvenimo kokybę miestuose ir regionuose.** Kokybiškas švietimas, susisiekimas ir kitos viešosios paslaugos, taip pat būstas privalo būti prieinami visiems.
- **Apsaugosime gyventojus nuo išorės grėsmių.** Remsime Ukrainą, kad ji galėtų kuo veiksmingiau gintis nuo Rusijos agresijos ir kuo greičiau išvyti okupantus. Toliau stiprinsime Europos ir NATO partnerystę. ES taps tvirtu gynybos ir saugumo ramsčiu jos valstybėms narėms.

SAUGI EUROPA

- **Užtikrinsime demokratijos ir solidarumo principais grįstą ES užsienio politiką.** Stiprinsime tarptautines partnerystes ir ES įtaką pasaulyje. Sieksime tolesnės ES plėtros, pagrįstos vienodais stojimo į ES reikalavimais.
- **Užtikrinsime visų piliečių saugumą.** Stiprinsime ES valstybių narių policijos ir prokuratūros institucijų bendradarbiavimą bei ES teismų sąveiką. Įgyvendinsime efektyvią migracijos politiką, kuri leis išsaugoti ES valstybių tapatumą, socialinį audinį ir kultūrinį identitetą.

- **Kiekvieno žmogaus teisės bus gerbiamos.** Kovosime prieš lyčių nelygybę, prieš bet kokią diskriminaciją, aktyviai ginsime visų ES piliečių teises. Remsime už vyrų ir moterų lygybės užtikrinimą atsakingas institucijas.
- **Sieksime tvaresnio ir didesnio ES biudžeto.** Didieji rinkos žaidėjai turės mokėti daugiau, o ES parama bus proporcinga valstybių narių ir jų piliečių poreikiams.

KLESTINTI EUROPA

- **Pažabosime stambių korporacijų piktnaudžiavimą.** Neleisime gamybos, finansų, energetikos, prekybos ir internetinių paslaugų gigantams kurti monopolijų, nepagrįstai kelti kainų ir pažeidinėti vartotojų teisių. Skatinsime verslo socialinės atsakomybės iniciatyvas.
- **Mažinsime taršą, kovosime su energetiniu skurdu.** Užtikrinsime, kad įgyvendinant ES žaliąjį kursą būtų apsaugoti darbuotojai, socialiai pažeidžiami asmenys, išsaugotos darbo vietos.
- **Sustiprinsime ir atnaujinsime ES bendrąją žemės ūkio politiką.** Užtikrinsime sveikų, kokybiškų ir saugių maisto produktų prieinamumą, sustabdysime sveikatai ir aplinkai žalingų toksinių cheminių medžiagų naudojimą žemės ūkyje.
- **Visapusiškai remsime ES skaitmeninės ir technologinės pertvarkos strategiją.** Skatinsime investicijas į inovacijas ir mokslinius bei technologinius tyrimus. Plėsimė jaunosios kartos galimybes įsisavinti skaitmeninės ekonomikos reikalavimus.

MŪSŲ VEIKIMO KRYPTYS IR ĮSIPAREIGOJIMAI TIKSLAMS PASIEKTI

Šios mūsų veikimo kryptys ir įsipareigojimai orientuos mūsų pastangas įgyvendinti užsibrėžtus siekius tiek Lietuvoje, tiek ES mastu. Socialdemokratai, laikydamiesi žmogaus teisių principų ir vertybių, visus savo sprendimus grindžia galimybių lygybe ir solidarumu.

Tai – visiems suprantami, bendražmogiški principai: jaunas padeda senam, sveikas padeda sergančiam, dirbantis padeda darbo neturinčiam, turtingas padeda nepasiturinčiam.

Pagrindinis socialdemokratų tikslas – užtikrinti žmonėms lygias galimybes siekiant solidarios ir socialiai teisingos visuomenės.

Socialinė gerovė

1. Stiprinsime socialinę gerovę bei toliau kursime socialiai atsakingą ir tvarią Europą. Užtikrinsime kokybiškas darbo vietas kiekvienam. Kovosime su išnaudojimu darbo rinkoje,

skurdu ir socialine atskirtimi.

Socialdemokratai pavertė socialinius klausimus Europos politikos formavimo šerdimi. ES pradėjo įgyvendinti Europos socialinių teisių ramstį, patvirtino Socialinių veiksmų planą ir sustiprino socialinių, klimato ir ekonominių darbotvarkių sąsajas. Tai leido sušvelninti įvairių krizių, su kuriomis pastaraisiais metais susidūrė ES, poveikį piliečiams.

Tačiau šiandien dar labiau nei bet kada reikia stiprinti socialinę politiką ir kovoti su skurdu bei nelygybe. Savo politiniuose veiksmuose ir toliau daugiausia dėmesio skirsime žmonių gerovei ir socialiniam teisingumui. Būtina užtikrinti kokybiškas darbo vietas visiems, nepriklausomai nuo amžiaus ar lyties. Tik toks darbas užtikrins darbuotojams ir jų šeimų nariams reikiamą socialinį saugumą.

SU KOKIA TIKROVE SUSIDURIAME?

Nors užimtumas pasiekė lygį, fiksuotą iki 2008 m., tačiau daugelis vis dar gyvena ir dirba netikrumo sąlygomis. Tebesame įsitikinę, kad neoliberali politika galiausiai tegali tik pakenkti daugumai Europos piliečių, taip pat įspėjame dėl kraštutinės dešinės politikos, kuri gresia visišku socialinės gerovės sistemų, sveikatos priežiūros, švietimo ir viešųjų paslaugų sunaikinimu.

Perėjimas prie ekologiškos gyvenamos ir skaitmeninis virsmas iš esmės keičia mūsų ekonomiką: kuriamos naujos darbo vietos, tačiau kartu nyksta įvairių sričių tradicinės darbo vietos. Reikės padėti darbuotojams prisitaikyti prie pokyčių ir užtikrinti, kad šios darbo vietos būtų socialiai tvarios: kalbame apie tinkamas darbo sąlygas, sąžiningą darbo užmokestį, vienodą užmokestį už tą patį ir vienodos vertės darbą bei teisingas darbo jėgos mobilumo sąlygas.

ES darbo rinka dar nėra pakankamai įtrauki. Daugiau dėmesio būtina skirti ilgalaikiams bedarbiams, vaikus ir šeimos narius prižiūrintiems žmonėms, neįgaliesiems, senjorams, nesimokančiam ir nedirbančiam jaunimui.

Skurdas ir socialinė atskirtis – vis dar vienas didžiausių iššūkių ES. Daugiau nei penktadaliui ES gyventojų gresia skurdas arba socialinė atskirtis. Lietuvos skurdo rizikos rodikliai yra vieni iš didžiausių Europos Sąjungoje. Skurstančios šeimos – tai skurstantys vaikai, o skurstantys vaikai – tai skurstanti ateities Lietuva.

Nepasiturintys žmonės yra dažniau nepatenkinti savo gyvenimo sąlygomis ir – kaip gyventojų grupė – yra linkę nepasitikėti politika bei didesne ES integracija. Dėl infliacijos, paskolų brangimo, karo Ukrainoje, karinio konflikto Artimuosiuose Rytuose ir energetikos krizės problemos tik aštrėjo, skurdo mastai dramatiškai išaugo.

KAIP MES SIEKSIME POKYČIŲ?

1. Sieksime, kad būtų visiškai įgyvendinti visi 20 Europos socialinių teisių ramsčio principų ir kad jie būtų įtraukti į ES institucinę sistemą. Siūlysiame į ES sutartis įtraukti ES socialinės pažangos protokolą.
2. Stiprinsime nacionalines minimaliųjų pajamų sistemas visoje ES, kad gerėtų ES piliečių gyvenimas. Sieksime, kad Komisija parengtų bendrus būtiniausius darbuotojų socialinės apsaugos standartus, daugiausia dėmesio skirdami socialinių išmokų trukmei, dydžiui ir prieinamumui, kad išmokos ir kitos socialinės garantijos atitiktų realų pragyvenimo lygį.
3. Ginsime skaitmeninių platformų darbuotojus nuo išnaudojimo. Šiam tikslui labai svarbi skaitmeninių platformų darbuotojų darbą reglamentuojanti direktyva. Sieksime uždrausti nefiksuoto darbo laiko sutartis, fiktyvų savarankišką darbą visuose sektoriuose, kad žmonės nebūtų verčiami dirbti be garantijų.
4. Ginsime darbuotojų teisę atsijungti nuo darbdavio. Skatinsime kolektyvinėmis derybomis siekti arba teisės aktais įtvirtinti trumpesnį darbo laiką, išlaikant tokį patį darbo užmokesčio lygį. Užtikrinsime direktyvos dėl tėvų ir prižiūrinių asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros įgyvendinimą.
5. Stiprinsime ir ginsime darbuotojų ir profesinių sąjungų teises. Skatinsime socialinio dialogo ir nepriklausomų profesinių sąjungų vaidmenį nacionaliniu ir Europos lygmeniu, sieksime iki 2030 m. kolektyvinių derybų aprėptį padidinti iki 80 proc.
6. Peržiūrėsime Europos darbo tarybų direktyvą, siekdami užtikrinti, kad darbuotojai būtų tinkamai informuojami ir informuoti, kad su jais būtų deramai konsultuojamasi.
7. Sieksime užtikrinti, kad galimybė gauti ES finansavimą būtų susieta su socialinėmis sąlygomis, įskaitant aiškias kolektyvinių derybų sąlygas, ir įmonės, kurios neužtikrina darbo teisių, negalėtų gauti finansavimo.
8. Peržiūrėsime Direktyvą dėl įdarbinimo per laikinojo įdarbinimo agentūras, siekdami iš anksto užkirsti kelią išnaudojimui subrangos grandinėse ir užtikrinti vienodą požiūrį į darbuotojus.
9. Stiprinsime Europos darbo institucijos įgaliojimus: jai būtina suteikti tyrimo ir sankcijų taikymo įgaliojimus, siekiant veiksmingai kovoti su socialiniu dempingu ir darbo jėgos išnaudojimu.
10. Sieksime užtikrinti, kad perėjimas iš darbo rinkos į senatvės pensiją pasibaigus karjerai būtų sklandus. Tam būtina patvirtinti ir įgyvendinti „sidabrinės ekonomikos“ plėtros strategiją, kuri apimtų galinčių ir norinčių dirbti senjorų išlaikymo darbo rinkoje priemones (lankstesnis darbo grafikas, perkvalifikavimo programos, mokesčių lengvatos darbdaviams, įdarbinantiems pagyvenusius žmones), taip pat sprendimus dėl sveikatos priežiūros, reabilitacijos ir socialinės pagalbos dirbantiems senjorams.

11. Sieksime, kad būtų parengta Europos kovos su skurdu strategija, kurioje ypatingas dėmesys būtų skiriamas lyčių aspektui, ir vykdoma jos įgyvendinimo stebėseną per Europos semestrą.

12. Parengsime pasiūlymus dėl specialių priemonių valstybėms narėms kovojant su skurdo, ypač moterų, rizika sulaukus senyvo amžiaus ir išėjus į pensiją. Remsime solidarumu pagrįstas socialinės apsaugos sistemas, leidžiančias užtikrinti teisingas ir pakankamas pajamas išėjus užtarnauto poilsio.

13. Raginsime ES biudžete skirti bent 20 mlrd. eurų finansavimą Europos vaiko garantijų sistemai ir siekti ambicingesnių vaikų skurdo mažinimo tikslų.

14. Remdamiesi programos SURE (ja buvo siekiama pandemijos paveiktoms Europos Sąjungos valstybėms narėms suteikti paramą per paskolas dėl patirtų bei planuojamų ženkliai padidėjusių viešųjų išlaidų, skirtų darbuotojų užimtumo išsaugojimui) sėkme, paversime ją nuolatine priemone, kuri leis ES pasirengti ateities krizėms.

KAIP PASIKEIS MŪSŲ GYVENIMAS?

Įgyvendinę ES užimtumo ir socialinės politikos reformas, galėsime užtikrinti visų piliečių socialines teises, o šių permainų naudą pajus kiekvienas. ES bus daugiau kokybiškų darbo vietų, kurios užtikrins orų atlyginimą, tinkamas socialines garantijas, mažins dirbančiųjų išnaudojimo riziką, padės geriau derinti darbą su įsipareigojimais šeimai.

Žmonės turės daugiau galimybių prisitaikyti prie darbo rinkos pokyčių. Bus plėtojamas socialinis dialogas, daugės kolektyvinių derybų – tai ypač aktualu Lietuvai. Pajamų minimumo didinimas bei kitos priemonės padės mažinti žmonių skurdą ir socialinės atskirties riziką, o įgyvendinus Vaiko garantijų iniciatyvą bus galima veiksmingai užtikrinti saugią, sočią ir laimingą vaikystę visiems vaikams, vienodas galimybes mokytis ir tobulėti.

„Sidabrinės ekonomikos“ skatinimas, didesnės investicijos į socialines ir sveikatos paslaugas padės geriau užtikrinti norinčių ir galinčių dirbti senjorų gyvenimo kokybę. Stipri užimtumo ir socialinė politika apsaugos žmones ir jų pragyvenimo šaltinius. Bus atkurtas europiečių pasitikėjimas politika, pašlijęs dėl to, kad daugelyje šalių politiniai sprendimai dažnai grindžiami turtingųjų ir stambiojo verslo interesais, nepaisant likusios visuomenės gerovės.

Sveikata

2. Stiprinsime ES valstybių bendradarbiavimą sveikatos srityje. Veiksmingas, kokybiškas gydymas, slauga ir globa bus arčiau žmogaus. Pacientai nemokės jokių priemokų už sveikatos draudimu garantuotas ir iš valstybės biudžeto finansuojamas paslaugas.

SU KOKIA TIKROVE SUSIDURIAME?

Galimybė naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, ligų prevencija ir ankstyvas jų nustatymas yra esminė mūsų visuomenės sveikatos paslaugų modelio dalis. Tai ir vienas didžiausių mūsų piliečių rūpesčių. COVID-19 pandemija išryškino didelius Europos sveikatos priežiūros sistemų skirtumus, atskleidė darbuotojų trūkumą ES sveikatos sektoriuose ir parodė, kaip svarbu turėti aukšto lygio, kokybiškas ir tinkamai finansuojamas sveikatos priežiūros paslaugas, prieinamas visiems.

ES valstybės, veikdamos atskirai, nėra pajėgios efektyviai kovoti su nūdienos iššūkiais. 2020 m. pradėti darbai siekiant kurti Europos sveikatos sąjungą demonstruoja europinio bendradarbiavimo žmonių sveikatos labai prasmingumą. Šiuos darbus reikia tęsti ir plėtoti. Europos Sąjunga žmonių sveikata turėtų rūpintis ne mažiau, nei žemės ūkiu ar prekyba. Šis rūpestis turi būti įtvirtintas ES sutartyse.

KAIP MES SIEKSIME POKYČIŲ?

1. Sieksime, kad Europos sveikatos sąjunga taptų realybe, ją įtvirtinant ES sutartyse.
2. Įgyvendinsime Europos socialinių teisių ramsčio 16 principą, pagal kurį „kiekvienam suteikiama teisė laiku gauti prieinamą geros kokybės prevencinę ir gydomąją sveikatos priežiūrą“.
3. Gerinsime žmonių sveikatai ir slaugai gyvybiškai svarbių profesijų darbuotojų darbo sąlygas ir skatinsime investicijas, visų pirma – priežiūros, globos ir slaugos sektoriuose, spręsimė neatlygintinai slaugą atliekančių asmenų socialinių garantijų problemas. Vien Komisijos rekomendacijų negana.
4. Toliau stiprinsime darbuotojų saugą ir sveikatos sąlygas darbe. Būtina priimti direktyvą dėl psichosocialinės rizikos darbe ir platesnę direktyvą dėl su darbu susijusių raumenų ir kaulų sistemos sutrikimų.
5. Modernizuosime bendrąją Europos sveikatos priežiūros profesijų rėmimo ir organizavimo sistemą.
6. Spartinsime ES veiksmus neužkrečiamųjų ir lėtinių ligų srityje, įskaitant Europos vėžio įveikos plano įgyvendinimą.
7. ES mastu vykdysime bendrą brangių, retų ir inovatyvių vaistų bei sudėtingos medicinos įrangos pirkimą, padedant Europos Komisijai. Tai leis užtikrinti aukštesnę medikamentų kokybę ir mažesnes vaistų kainas.
8. Pasitelkdami europinį bendradarbiavimą užtikrinsime, kad Lietuvoje netrūktų būtiniausių vaistų, o nauji, gyvybes gelbstintys preparatai pasiektų mūsų šalį ne vėliau nei, kitas,

ekonomiškai stipresnes, ES valstybes. Negalime leisti, kad gydymo ir gydymosi galimybių atžvilgiu būtume antrarūšiai ES piliečiai.

9. Įgyvendinsime ES psichikos sveikatos strategiją, kuri leis sustiprinti psichikos ligų prevenciją.

10. Sukursime papildomą ES sveikatos draudimo fondą retoms ir sudėtingoms ligoms gydyti.

11. Pasiuksime, kad Lietuvos praradimai dėl medikų emigracijos būtų kompensuoti ES bei tų valstybių narių, kurių medicina sustiprėjo dėl migracijos iš Lietuvos, lėšomis.

12. Keisime metodikas, taikomas vertinant ES šalių narių sveikatos sistemų tvarumą: raginame atsisakyti dabar galiojančio vertinimo tik pagal lovų ir medicinos darbuotojų skaičių. Sveikatos sistemų tvarumui įvertinti siūlysimė įdiegti sergamumo mažinimo ir ligų valdymo kriterijus. Plėsimė finansavimą pirminės sveikatos priežiūros grandims ir odontologinei pagalbai.

13. Skatinsime tarpvalstybinį bendradarbiavimą siekdami trumpinti laukimo eiles gyvybiškai būtinoms konsultacijoms gauti.

14. Visokeriopai remsime Tarptautinės slaugytojų tarybos siekius apsaugoti slaugytojus nuo per didelio ir nereguliuojamo darbo krūvio bei „perdegimo“ darbe, taip pat reikalausime didesnių investicijų į slaugytojų mokymo programas ir karjeros galimybių plėtrą.

KAIP PASIKEIS MŪSŲ GYVENIMAS?

Bendradarbiavimas ES lygmeniu leidžia daug veiksmingiau spręsti tokias problemas kaip sveikatos paslaugų tolimas nuo regionuose gyvenančių žmonių, ir specialistų trūkumas rajonuose, taip pat įveikti kliūtis, neleidžiančias apsirūpinti gyvybiškai svarbiais vaistais.

Kokybiška sveikatos priežiūra bus įmanoma tada, kai paslaugos bus prieinamos ir pasiekiamos visiems žmonėms. Veikdami ES lygmeniu galime pasiekti, kad retos ligos būtų greičiau diagnozuojamos ir efektyviau gydomos. Žmonės gaus daugiau paslaugų arti savo gyvenamosios vietos. Sutrumpės eilės sveikatos paslaugoms gauti. Atpigės brangūs ir sunkiai įsigijami vaistai, dantų gydymas bus prieinamesnis ir pigesnis.

Gyvenimo kokybė

3. Gerinsime gyvenimo kokybę miestuose ir regionuose. Kokybiškas švietimas, sosisiekimas ir kitos viešosios paslaugos, taip pat būstas privalo būti prieinami visiems.

SU KOKIA TIKROVE SUSIDURIAME?

Viešosios paslaugos daugelyje ES šalių tolsta nuo gyventojų: traukiasi tarp miestinių autobusų, pašto paslaugų tinklas. O švietimas, teisinės paslaugos ir sveikatos priežiūra tampa vis sunkiau prieinamos dėl centralizacijos ir privatizacijos.

Kokybiškas būstas jaunoms šeimoms tapo nebeįperkama prabanga, o tolydžio prastėjančios būklės keliai, tiltai ir kiti inžineriniai statiniai dalyje ES šalių narių, taip pat ir Lietuvoje, visiškai neatitinka šiuolaikiško gyvenimo standartų. Lietuvoje tokią infrastruktūros būklę lemia esamos valdžios vykdoma „buhalterinė optimizacija“. Privalome skatinti socialinį bendradarbiavimą, užkirsti kelią kaimo tuštėjimui, spręsti gyventojų skaičiaus mažėjimo ir talentų nutekėjimo problemas.

KAIP MES SIEKSIME POKYČIŲ?

1. Supaprastinsime ir lanksčiau taikysime ES politikos taisykles ir procedūras, kad būtų kryptingai sprendžiamos aktualios gyventojų problemos. Dauguma ES finansuojamų investicijų turi būti nukreiptos į probleminius Lietuvos regionus.
2. Didinsime investicijas į švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą. Dėsime visas pastangas, kad iki 2025 m. būtų sukurta Europos švietimo erdvė, kurioje visos ES valstybės narės automatiškai pripažintų viena kitos aukštojo mokslo diplomus.
3. Remdami Europos švietimo erdvės sukūrimą iki 2025 m., sieksime užtikrinti kokybišką, pasiekiamą ir prieinamą švietimą visoje ES, pagrįstą bendra Europos žinių, įgūdžių ir kompetencijų, pripažinimo, patvirtinimo ir akreditavimo sistema, įskaitant neformalųjį švietimą. Visos stažuotės, praktikos ir pameistrystė turi būti apmokamos, būtina užkirsti kelią išnaudojimui.
4. Išplėsime „Erasmus+“ programą, kad joje galėtų dalyvauti dar daugiau studentų iš visų lygių ir tipų švietimo įstaigų, o ypač – socialiai pažeidžiami jaunuoliai.
5. Užtikrinsime didesnę paramą specialiųjų poreikių turinčių moksleivių ugdymui, jam skirtai aplinkai sukurti.
6. Išplėsime „Erasmus+“ programą, ypač siekdami įtraukti jaunos žmones su negalia ir atverti daugiau galimybių įvairių profesijų atstovams, kaip antai ES valstybių narių medicams, kultūros darbuotojams, pedagogams, valstybės tarnautojams.
7. Užtikrinsime darbuotojams galimybes naudotis teise kelti kvalifikaciją ir persikvalifikuoti mokamo darbo metu, mokytis visą gyvenimą. Dėsime pastangas, kad būtų priimtas ES reglamentas neapmokamų stažuotčių problemai spręsti.

8. Skatinsime ES investicijas į būstų renovaciją, savivaldybių, socialinių būstą ir aukštųjų mokyklų bendrabučių tinklą.
9. Padėsime ES šalių narių vietos valdžios institucijoms plėtoti tvarų, netaršų ir daugumai prieinamą viešąjį transportą. ES iniciatyva „Išmanieji miestai“ turi tapti šalių narių vietos valdžios skaitmeninės politikos realybe.
10. Gerinsime ES šalių narių pasiekiamumą oro, jūrų ir geležinkelių transportu.
11. Sieksime, kad regionai būtų lengviau pasiekiami tolimojo ir vietinio susisiekimo autobusais ir traukiniais, kartu rūpindamiesi judėjimo poveikiu aplinkai ir gamtai.
12. Struktūrinės paramos priemonėmis didinsime ES investicijas į regionų infrastruktūros (kelių, elektros ir dujotiekių tinklo, vandentiekio, nuotekų sistemų) vystymą, kad gyvenimo kokybė gerėtų.
13. Sieksime, kad didėtų struktūrinis finansavimas kultūros sričiai, kad ši parama būtų tvari ir kad plėstųsi žmonių galimybės naudotis kultūra. Užtikrinsime, kad ši parama būtų įtrauki ir apimtų įvairaus amžiaus žmones.
14. Išsaugosime programą „Kūrybiška Europa“, skirtą skatinti ir apsaugoti kultūros sektorių, kultūros paveldą ir įvairovę.
15. Didinsime ES finansavimą, skirtą Europos tautų tradicijoms, kalbų įvairovei išsaugoti ir puoselėti, meninei, literatūrinei ir audiovizualinei kūrybai remti, užtikrindami tautinio identiteto išsaugojimą ir kultūrinės įvairovės plėtrą.

KAIP PASIKEIS MŪSŲ GYVENIMAS?

Keldami gyvenimo kokybę miestuose ir regionuose galėsime užtikrinti visų kartų gerovę. Kiekvienas nusipelno geros gyvenimo kokybės: asmens kilmė, amžius, negalia, lytis ar gyvenamoji vieta neturėtų tapti kliūtimi naudotis visomis galimybėmis.

Aplinkos kokybės gerėjimas sudarys sąlygas oriam gyvenimui, stiprės suvokimas, kad aplinka formuojama pagal žmonių poreikius, o ne atvirkščiai. Gausesni švietimo ir kultūros ištekliai leis labiau apsaugoti šalių tautinį savitumą – tai ypač aktualu mažesnėms ES valstybėms.

Saugumas

4. Apsaugosime gyventojus nuo išorės grėsmių. Remsime Ukrainą, kad ji galėtų kuo veiksmingiau gintis nuo Rusijos agresijos ir kuo greičiau išvyti okupantus. Toliau stiprinsime Europos ir NATO partnerystę. ES taps tvirtu gynybos ir saugumo ramsčiu jos valstybėms

narėms.

SU KOKIA TIKROVE SUSIDURIAME?

Europos piliečiai jaučiasi nesaugūs dėl Rusijos agresijos. Rusijos karas prieš Ukrainą gražino karą į Europą. Ukrainai ir toliau reikės mūsų pagalbos. Gynybos pramonės pajėgumai Europoje yra per silpni.

Rusijos imperinės ekspansijos planai, paremti sparčia Rusijos karinės pramonės ir ginkluotųjų pajėgų plėtra, dar ilgą laiką išliks pagrindine grėsme mūsų regionui ilguoju laikotarpiu. Globalią saugumo situaciją komplikuoja ir pastaruoju metu išplieskę nauji konfliktų židiniai Artimuosiuose Rytuose ir kitur. Visa tai veikia ir Lietuvos saugumo situaciją.

KAIP MES SIEKSIME POKYČIŲ?

1. Tęsime paramą ryžtingai Ukrainos kovai su Rusijos invazija karinėmis, politinėmis, diplomatinėmis, finansinėmis ir humanitarinėmis priemonėmis.
2. Stiprinsime karines struktūras, diegsime greitesnio sprendimų priėmimo procedūras.
3. Gynybos pramonės pajėgumai turi atitikti realius saugumo poreikius. Gynybos pramonės plėtra turi tapti vienu iš neatidėliotinių ES politikos prioritetų.
4. Skatinsime tolesnę Europos valstybių narių kariuomenių integraciją, kad būtų užtikrinta galimybė dislokuoti ir greitai perdislokuoti turimas pajėgas naudojant išvystytą infrastruktūrą.
5. Stiprinsime strateginius ES gynybinius pajėgumus – tai turi būti daroma ne konkuruojant su NATO bloku, o sutelkiant papildomas pajėgas.
6. Raginsime Europos Komisiją sukurti gynybos fondą, kuris leistų telkti europines lėšas ir pigius kreditus investicijoms į gynybos pramonę bei ginklų gamybą valstybėse narėse.
7. Aktyviai tobulinsime dvišalių ir daugiašalių susitarimų bei sprendimų priėmimo mechanizmus su ES valstybėmis narėmis, kad užtikrintume greitą karinį reagavimą.
8. Išlaikysime spaudimą Rusijai, siekdami pažaboti ir žlugdyti jos galimybes tęsti agresiją, įgyvendinsime griežtas sankcijas ir užkirsime kelią veiksams, kuriais siekiama jas apeiti. Sieksime, kad kuo greičiau išauštų ta diena, kai Rusijos kariuomenė pasitrauks iš visų okupuotų Ukrainos teritorijų. ES bendras reikalavimas ir tikslas, kad Rusija besąlygiškai ir nedelsdama nutrauktų agresiją, o jos kariuomenė pasitrauktų iš visos Ukrainos teritorijos, turi būti aiškiai išreikštas.
9. Pasinaudodami geriausia ES šalių patirtimi, atkursime civilinės saugos sistemą ir

sukursime informacinę sistemą, kad kiekvienas pilietis žinotų, ką daryti išorinės agresijos atveju.

KAIP PASIKEIS MŪSŲ GYVENIMAS?

Stipresnis ES šalių bendradarbiavimas gynybos srityje – tai aiškus signalas, kad esame pasirengę efektyviai atgrasyti agresorius. Vieningas požiūris į saugumą leis sustiprinti finansinį solidarumą, sutelkti Europos gynybos išteklius, taip sumažinant spaudimą socialiniams biudžetams. Išvystyta susisiekimo infrastruktūra bus naudinga tiek civilinėms reikmėms, tiek gynybos tikslams.

Užsienio politika

5. Užtikrinsime demokratijos ir solidarumo principais grįstą ES užsienio politiką.

Stiprinsime tarptautines partnerystes ir ES įtaką pasaulyje. Sieksime tolesnės ES plėtros, pagrįstos vienodais stojimo į ES reikalavimais.

SU KOKIA TIKROVE SUSIDURIAME?

Rusijos invazija į Ukrainą iš esmės pakeitė jau ir taip nestabilią geopolitinę situaciją, sukrėsdama taisyklėmis grindžiamą tarptautinę tvarką. ES turi kuo skubiau pertvarkyti savo vaidmenį daugiapolėje, neprognozuojamoje pasaulinėje aplinkoje.

ES turi ryžtingai siekti palaikyti santykius su patikimais ir panašiai mąstančiais partneriais, kad sudarytų abipusiškai naudingus partnerystės susitarimus. ES taip pat privalo keisti savo institucijų taisykles, kad galėtų veiksmingiau, ryžtingiau ir vieningiau veikti pasaulyje bei įgytų teisę Jungtinėse Tautose balsuoti visais tarptautinio saugumo klausimais.

KAIP MES SIEKSIME POKYČIŲ?

1. Bendradarbiaudami su tarptautiniais partneriais atkursime ir stiprinsime taisyklėmis grindžiamą daugiašalę tvarką. Aktyviai įgyvendinsime ES įsipareigojimus skatinti taiką, puoselėti savo vertybes ir savo tautų gerovę.
2. Sieksime Pasaulio prekybos organizacijos reformos, kad jos veikla atitiktų XXI a. iššūkius, perėjimą prie ekologiškos gyvenenos ir skaitmeninę revoliuciją.
3. Didinsime ES paramą žmogaus teisių gynėjams ir pilietinei visuomenei visame pasaulyje.
4. Užtikrinsime ES rinkų diversifikaciją, kuri leis atsikratyti ekonominės priklausomybės nuo autoritarinių režimų.
5. Sieksime sklandžios ir abipusiu įsipareigojimų vykdymu grįstos ES plėtros – stiprinsime

dvišalį bendradarbiavimą su šalimis kandidatėmis ir potencialiomis šalimis kandidatėmis.

7. Stiprinsime ES pasirengimą sklandžiai įgyvendinti naują plėtros bangą.

6. Sieksime efektyvesnio sprendimų priėmimo ES institucijose: Europos Taryboje pereiti prie kvalifikuotos balsų daugumos taisyklės, išsaugant ES šalių narių išlygos teisę jų specifiniams konstituciniams interesams apginti. Tokiu atveju ES šalis narė neturėtų blokuoti sprendimo ir įgytą teisę nedalyvauti to sprendimo įgyvendinime.

8. Ginsime Europos Komisijos sudarymo principą „viena šalis – vienas komisaras“, pasisakydami už galimus įvairius Europos Komisijos kompozicijos pertvarkymus.

9. Sieksime apginti proporcingo ir pakankamo mažų bei vidutinių valstybių balso svorio įteisinimą ES taryboje ir proporcingo bei pakankamo jų atstovų Europos Parlamente skaičiaus išlaikymą.

10. Sieksime įgyvendinti Konferencijos dėl ES ateities priimtas ir ES lygiu apibendrintas rekomendacijas bei Europos Parlamento 2023 m. lapkričio 22 d. priimtą rezoliuciją „Dėl Europos Parlamento pasiūlymų dėl Sutarčių keitimo“, kad ES institucijų pajėgumai būtų efektyvesni ir būtų geriau pasirengta Ukrainos, Moldovos, Vakarų Balkanų ir Sakartvelo priėmimui į ES.

KAIP PASIKEIS MŪSŲ GYVENIMAS?

Demokratijos ir solidarumo principais grįsta užsienio politika yra svarbi ES gyventojų interesų gynimo bei Europos įtakos pasaulyje stiprinimo sąlyga. Veikdama išvien ir stiprindama tarptautines partnerystes, ES turės didesnę įtaką pasaulyje: efektyviau kovos su skurdu pasaulyje ir skatins visuotinę pagarbą žmogaus teisėms bei pagrindinėms laisvėms.

ES galės užtikrinti, kad būtų laikomasi sąžiningų pasaulio prekybos taisyklių ir tarptautinių įsipareigojimų dėl socialinių teisių, lyčių lygybės, tausojančio vystymo tikslų įgyvendinimo, įsipareigojimų dėl poveikio klimato kaitai mažinimo ir vaikų apsaugos.

Tik vieninga, principinga ir taikos siekianti ES gali tapti įtakinga pasaulio žaidėja, kuri užtikrins stipresnę demokratiškesnių jėgų įtaką pasaulyje ir neleis autoritarinėms šalims iškreipti Jungtinių Tautų chartijos principais grindžiamos pasaulio tvarkos, nebaudžiamai pažeidinėti tarptautinės teisės, visuotinių standartų ir įstatymo viršenybės principo.

Teisingumas

6. Užtikrinsime visų piliečių saugumą. Stiprinsime ES valstybių narių policijos ir prokuratūros institucijų bendradarbiavimą bei ES teismų sąveiką. Įgyvendinsime efektyviai

migracijos politiką, kuri leis išsaugoti ES valstybių tapatumą, socialinį audinį ir kultūrinį identitetą.

SU KOKIA TIKROVE SUSIDURIAME?

Nusikaltėliai tampa vis gudresni – stebime elektroninių, finansinių nusikaltimų, klastojimo, nusikaltimų aplinkai, prekybos žmonėmis ir terorizmo plitimą. Todėl labai svarbu, kad Europa veiksmingai ir kolektyviai kovotų su šiuo blogiu. Šie nusikaltimai ne tik kertasi su mūsų pagrindinėmis vertybėmis, bet ir griaua piliečių pasitikėjimą demokratija ir institucijomis.

Todėl svarbu toliau stiprinti policijos institucijų bendradarbiavimą ir teismų sąveiką. Būtina atkurti ir didinti žmonių pasitikėjimą teisėsaugos institucijomis. Reikia tobulinti ES migracijos sistemą, nes dabartinės procedūros stokoja veiksmingumo, kritikuojamos teisingumo atžvilgiu.

KAIP MES SIEKSIME POKYČIŲ?

1. Sustiprinsime europinį bendradarbiavimą per Europolą, kad kova su tarpvalstybiniais nusikaltimais būtų veiksmingesnė. Europolas turi tapti bendra Europos nusikalstamumo prevencijos ir tyrimo paramos agentūra.
2. Apsaugosime ES piliečius nuo organizuoto nusikalstamumo, griežtindami ES kovos su pinigų plovimu taisykles.
3. Remsime ES kovos su prekyba žmonėmis direktyvos peržiūrą, kad būtų veiksmingiau kovojama su prekyba žmonėmis ir užkertamas kelias šiai nusikalstamai veikai.
4. Primygtinai reikalausime, kad ES vaiko centras būtų visiškai nepriklausomas, padėtų koordinuoti ir palengvinti kovą su seksualine prievarta prieš vaikus.
5. Įgyvendinsime 2023 m. gruodį patvirtintą ES migracijos ir prieglobsčio pakta, siekdami, kad ES valstybių narių požiūris į prieglobstį ir migraciją būtų labiau nuspėjamas, grindžiamas asmens teisės į prieglobstį apsauga.
6. Užtikrinsime bendrą ES grąžinimo politiką, taikytiną tais atvejais, kai nustatoma, kad asmeniui nereikalinga tarptautinė apsauga.
7. Skatinsime įgyvendinti ES įtraukties ir integracijos veiksmų planą.
8. ES įgyvendinant migracijos ir prieglobsčio pakto reikalavimus, užtikrinsime, kad ES valstybės narės nepatirtų neigiamo poveikio, įskaitant darbo rinkos apsaugą, socialinio audinio ir kultūros tapatumo aspektus.

9. Įgyvendinsime kovos su smurtu artimoje aplinkoje politiką, keldami uždavinį visiškai netoleruoti šio smurto ir vadovaudamiesi ES teisės aktais, standartais bei kitų ES šalių gerąja patirtimi.

KAIP PASIKEIS MŪSŲ GYVENIMAS?

Efektyvi ir veikianti teisėsaugos sistema – esminė europiečių saugumo ir pasitikėjimo institucijomis stiprinimo sąlyga. Tik bendradarbiaudamos tarpusavyje ES valstybės narės galės pažaboti net pačius sudėtingiausius nusikaltimus ir apginti pagrindines piliečių teises.

Glaudesnė ES vidaus reikalų sistemos integracija taip pat svarbi ir ekonominiam ES vystymuisi bei investicijų į valstybes nares pritraukimui. Suvaldyta, koordinuota ir teise grindžiama migracijos ir prieglobsčio politika ES valstybėse narėse gali sustiprinti ekonominį šalių augimą, tačiau svarbu, kad būtų laikomasi kertinio ES sutarčių reikalavimo: užtikrinti valstybių narių kultūrų ir kalbų įvairovę, tautinės tapatybės ir paveldo saugojimą ir turtingumą.

Lygybė

7. Kiekvieno žmogaus teisės bus gerbiamos. Kovosime prieš lyčių nelygybę, prieš bet kokią diskriminaciją, aktyviai ginsime visų ES piliečių teises. Remsime už vyrų ir moterų lygybės užtikrinimą atsakingas institucijas.

Su kokia tikrove susiduriame?

Įvairios diskriminacijos formos tebėra opi problema, todėl ir toliau kovosime už tai, kad ES šalių narių visuomenės būtų atviros, įtraukios, įsipareigojusios lygių galimybių principui. Antai Lietuvos darbo rinka vis dar yra mažiau palanki moterims nei vyrams – „Sodros“ duomenimis, 2023 m. atotrūkis tarp vyrų ir moterų atlyginimų toliau augo. Kaip žinoma, moterų atlyginimai vis dar nesiekia vyrų gaunamo užmokesčio, jos taip pat atlieka didžiąją dalį nepakankamai apmokamų paslaugų, priežiūros, slaugos darbų.

Dėl šių priežasčių moterų darbo stažas trumpesnis, jos gauna mažesnes pensijas, skurdo rizikos grėsmė senatvėje yra didesnė. Privalome garantuoti ES apsaugą nuo diskriminacijos visose gyvenimo srityse, nepriklausomai nuo asmens lyties, rasės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos. Žmonių teisė į darbą, pilnavertį išsilavinimą, kokybišką sveikatos priežiūrą ES dar nėra visiškai užtikrintos, ypač moterų.

KAIP MES SIEKSIME POKYČIŲ?

1. Remsime lyčių lygybę ir nediskriminavimo principo taikymą visose gyvenimo srityse.

2. Atnaujinsime Kovos su diskriminacija direktyvos svarstymą Taryboje, kad galėtume efektyviau kovoti su rasizmu ir diskriminacija.

3. Remsime bei stiprinsime už vyrų ir moterų lygybės užtikrinimą atsakingas institucijas ir profesines sąjungas, kad būtų sėkmingai kovojama su sisteminė diskriminacija, taip pat sieksime, kad būtų ginamos kolektyvinės teisės – kolektyvinėmis sutartimis ir kitais susitarimais.

4. Sukursime ES teisės aktais paremtą lyčių lygybės strategiją vyrų ir moterų skurdui, darbo užmokesčio ir pensijų skirtumams panaikinti, kovai su seksualiniu priekabiavimu bei smurtu dėl lyties, taip pat reprodukciniams teisėms užtikrinti. Sieksime, kad į nacionalinę teisę būtų perkelta ES direktyva dėl lyčių pusiausvyros įmonių valdyme, taip pat direktyva dėl darbo užmokesčio skaidrumo ES, ir reikalausime stebėsenos bei įgyvendinimo ataskaitų iš Komisijos. Skatinsime vienodą pareigų pasidalijimą namuose.

5. Reikalausime, kad Komisija pateiktų pasiūlymą dėl vyrams ir moterims skirtų „priežiūros kreditų“, kuriais būtų kompensuojama už darbo pertraukimą atliekant neinstitucinę šeimos narių priežiūrą, taip pat už institucinės priežiūros laikotarpius, pvz., už motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros atostogas, taip pat reikalausime užtikrinti, kad į šiuos kreditus būtų sąžiningai atsižvelgiama nustatant teises į pensiją.

6. Sieksime, kad būtų įgyvendinta 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija. Strategijos tikslas – kad visi neįgalieji Europoje galėtų naudotis savo žmogaus teisėmis, turėtų lygias teises ir galimybes dalyvauti socialiniame ir ekonominiame gyvenime. Būtina įgyvendinti iš šios strategijos kylančias iniciatyvas, tokias kaip Europos neįgaliojo kortelė, pažangių socialinių paslaugų neįgaliesiems sistema, neįgaliųjų platforma „Accessible EU“. Siekiant remti neįgaliuosius ir jų šeimas, į visas politikos kryptis ir praktiką turi būti įtrauktas negalios aspektas.

7. Sieksime pašalinti teisinės ir visuomeninės kliūtis, trukdančias LGBT asmenims gyventi laisvai, lygiomis teisėmis ir nepatiriant diskriminacijos.

8. Sieksime iki 2030 m. panaikinti moterų atskirtį užimtumo, darbo užmokesčio ir pensijų atžvilgiu, nustatant privalomus tikslus kiekvienai valstybei narei, taip pat tikslus pagal amžiaus grupes.

KAIP PASIKEIS MŪSŲ GYVENIMAS?

ES valstybių narių bendrija grindžiama pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybe ir teisinės valstybės principais. Visų žmogaus teisių apsauga yra esminė teisinė sąlyga būti ES šalimi nare, tai – svarbiausia atviros visuomenės sąlyga, kuri remiasi orumo, lygybės ir teisingumo principais.

Puoselėdami ir saugodami visas žmogaus teises, užtikriname, kad kiekvienas asmuo turėtų pagrindines laisves, pvz., teisę į gyvybę, asmens saugumą, saviraiškos laisvę ir teisę į teisingą bei nešališką teismo procesą, teisę į darbą, išsilavinimą ir sveikatą.

Ši visapusiška apsauga ne tik užtikrina visų piliečių gerovę ir gyvenimo kokybę, bet ir skatina įvairovę, toleranciją ir socialinę sanglaudą. Be to, tvirtas įsipareigojimas gerbti žmogaus teises yra veiksminga atgrasymo nuo diskriminacijos, netolerancijos ir autoritarizmo priemonė, prisidedanti prie ES, kaip demokratiją ir žmogaus teises ginančios jėgos, reputacijos pasaulyje.

Verslo atsakomybė

8. **Sieksime tvaresnio ir didesnio ES biudžeto.** Didieji rinkos žaidėjai turės mokėti daugiau, o ES parama bus proporcinga valstybių narių ir jų piliečių poreikiams.

SU KOKIA TIKROVE SUSIDURIAME?

Lietuva labiau nei dauguma ES valstybių nukentėjo nuo karo Ukrainoje sukeltų ekonominių padarinių – žmonių perkamoji gali krito drastiškai. Šie praradimai Lietuvos žmonėms turėtų būti kompensuoti ES lėšomis, skiriant dėmesį teisingam ir progresyviam didžiųjų korporacijų ir turtingųjų sluoksnio apmokestinimui.

Tie, kurie ES rinkoje uždirba daugiau, turėtų labiau prisidėti prie bendros gerovės. Daugelis bendrovių pasinaudojo energijos kainų nestabilumu, kad pasididintų pelno maržas; toks pelnas turėtų būti papildomai apmokestinamas. Turime sustabdyti šią „godumo infliaciją“, kai įmonių pelnas auga, bet kainų našta permetama vartotojams, žmonės kenčia kainų šoką. Godumo infliacija mažina žmonių perkamąją galią. Šioje situacijoje kaip niekad aktualu reikalauti verslo socialinės atsakomybės.

KAIP MES SIEKSIME POKYČIŲ?

1. Remsime kapitalo prieaugio koordinuoto apmokestinimo įgyvendinimą ES valstybėse narėse.
2. Reikalausime ES imtis iniciatyvos kuriant bendrą europinę stambių korporacijų pelno, skaitmeninių platformų, anglies dvideginio išmetimo ir didžiausių pajamų bei turto apmokestinimo sistemą, o surinktus pinigus nukreipsime socialinei sričiai.
3. Remsime sprendimus, kurie leis pažaboti įmonių godumo sukeltą infliaciją ir apmokestinti bei perskirstyti įmonių viršpelnius, ypač energetikos rinkoje.
4. Sustabdysime vadinamąjį agresyvų mokesčių planavimą – mokesčių vengimą, kai

bendrovės pasinaudoja skirtingais ES teisės aktais siekdamos kuo labiau sumažinti mokesčius, kuriuos privalo sumokėti į biudžetą. Taip iškraipoma konkurencija, daroma žala ekonomikai ir žmonėms – tam būtina užkirsti kelią.

5. Nustatysime baudas tarpininkams, kurie pelnosi padėdami nesąžiningoms bendrovėms išvengti mokesčių.

6. Sieksime tvaresnio ir didesnio ES biudžeto, tačiau, užuot didinę finansinę naštą valstybėms narėms, privalome deramai apmokestinti transnacionalines korporacijas. Taip pat svarbu plėsti ES nuosavuosius išteklius.

KAIP PASIKEIS MŪSŲ GYVENIMAS?

Sustabdę gyvenimo kokybės smukimą, neleisdami didėti nelygybei ES viduje, stiprindami mokestinį teisingumą galėsime sustiprinti žmonių perkamąją galią pažeidžiamose valstybėse. Didelė gyventojų dalis prisipažįsta nerimaujantys dėl didėjančių socialinių skirtumų. Teisingesnis mokestinės naštos paskirstymas lemtų didesnę socialinę sanglaudą, pagerėtų demokratijos kokybę, didėtų pasitikėjimas demokratine valdžia.

Gausiau surenkamus mokesčius perskirstydami ES valstybėms narėms pagal jų poreikus, stiprinsime piliečių pasitikėjimą ES institucijomis, suteiksime Europos modeliui daugiau galios ir tvarumo. Tai leis spręsti ir Karo Ukrainoje naštos tolygesnio paskirstymo tarp ES šalių narių problemą.

Vartotojų teisės

9. **Pažabosime stambių korporacijų piktnaudžiavimą.** Neleisime gamybos, finansų, energetikos, prekybos ir internetinių paslaugų gigantams kurti monopolijų, nepagrįstai kelti kainų ir pažeidinėti vartotojų teisių. Skatinsime verslo socialinės atsakomybės iniciatyvas.

SU KOKIA TIKROVE SUSIDURIAME?

Didelių korporacijų piktnaudžiavimas savo padėtimi rinkoje tapo akivaizdžia problema. Prekybos gigantai sudaro oligopolinius susitarimus, leidžiančius išlaikyti didesnes kainas. Anot Tarptautinio valiutos fondo ir Europos Centrinio Banko, per pastaruosius dvejus metus didėjančios įmonių pajamos lėmė beveik pusę Europos infliacijos padidėjimo.

Puiki iliustracija – maisto kainų šuolis Lietuvoje. Energetikos monopolininkai slepia paslaugų kainodarą nuo vartotojų, sudaro jiems nepalankias sutartis. Didžiosios interneto kompanijos dominuoja rinkoje ir kraunasi viršpelnius, vengia mokesčių bei neskuba pasirūpinti, kad vartotojai nenukentėtų nuo internetinių sukčių.

KAIP MES SIEKSIME POKYČIŲ?

1. Reikalausime Europos Komisijos griežčiau taikyti konkurencijos taisykles ir antimonopolinius teisės aktus būtinųjų paslaugų teikėjams. Reikalausime griežčiau sankcionuoti įmones, nusižengusias konkurencijos taisyklėms.
2. Remsime kapitalo prieaugio koordinuoto apmokestinimo įgyvendinimą ES valstybėse narėse. Surinktus mokesčius nukreipsime į socialinę sritį.
3. Stiprinsime vartotojų teisių apsaugos tarnybas ir jų galias.
4. Sieksime, kad didžiosios skaitmeninės kompanijos – tokios kaip „Facebook“, „Alphabet“ („Google“), „TikTok“, „Amazon“ ir kitos – bei interneto ir mobilaus ryšio tiekėjai užtikrintų vartotojų teisę į privatumą ir taikytų sąžiningą kainodarą.
5. Sieksime nuolat tobulinti ES teisės aktus, kuriais socialinius tinklus ir žiniasklaidos priemonės valdančios kompanijos įpareigojamos užkirsti kelią melagingos informacijos ir propagandos sklaidai, užtikrindami, kad būtų numatyta aiški atsakomybė už šių reikalavimų pažeidimus.

KAIP PASIKEIS MŪSŲ GYVENIMAS?

Privatūs finansai ir korporacijos svariau prisidės prie vartotojams palankių viešųjų tikslų įgyvendinimo. Vartotojai galės būti tikri, kad jiems reikalingų paslaugų ir prekių tiekėjai nepiktnaudžiauja savo padėtimi rinkoje, neuždeda nepagrįstų antkainių, taiko skaidrią kainodarą ir užtikrina vartotojų teises.

Ekologija

10. **Mažinsime taršą, kovosime su energetiniu skurdu.** Užtikrinsime, kad įgyvendinant ES žaliąjį kursą būtų apsaugoti darbuotojai, socialiai pažeidžiami asmenys, išsaugotos darbo vietos.

SU KOKIA TIKROVE SUSIDURIAME?

ES žaliajame kurse numatytas perėjimas prie žiedinės ekonomikos ir pigesnės, atsinaujinančios energetikos turi būti spartesnis – kritiškai svarbių žaliavų trūkumas, jų prieinamumo problemos ir brangimas riboja ekonomikos plėtrą, iškastinio kuro naudojimas didina taršą ir spartina klimato kaitą, tarša daro didžiulę žalą žmonių sveikatai.

Kaip žinoma, dėl ilgamečio nuodingo kietųjų dalelių poveikio kasmet miršta šimtai tūkstančių ES piliečių, taip pat ir Lietuvoje. O aukštos energijos kainos stumia žmones į skurdą. Esame pernelyg priklausomi nuo kritiškai svarbių žaliavų ir iškastinio kuro, kuris

dažnai importuojamas iš nedraugiškų autoritarinių valstybių. Didžiausi ES teršėjai šiandien moka per mažus mokesčius, todėl nekeičia savo žalingų praktikų ir neprideda prie aplinkos apsaugojimo.

KAIP MES SIEKSIME POKYČIŲ?

1. Sieksime, kad ES taptų klimatui draugiška sąjunga ne vėliau kaip iki 2050 m.
2. Parengsime Investicijų planą, skirtą perėjimui prie žiedinės ekonomikos, tvaresnių gamybos ir vartojimo būdų skatinimui.
3. Užtikrinsime, kad perėjimas prie žiedinės ekonomikos būtų socialiai teisingas ir naudingas tiek žemdirbiams, tiek dirbantiems transporto srityje, taip pat visoms socialiai pažeidžiamoms grupėms.
4. Didinsime ES investicijas į atsinaujinančiąją energetiką ir energijos vartojimo efektyvumą.
5. Inicijuosime ES didmeninės elektros energijos rinkos reformą, kuri leis užtikrinti, kad elektros energija būtų tiekiamą už adekvačią ir visiems prieinamą kainą.
6. Stiprinsime kovos su energetiniu skurdu strategiją, kuri leis užtikrinti, kad namų ūkių energijos kaštai sudarytų mažesnę dalį gyventojų išlaidų.
7. Didinsime ES paramą prastai apšiltintų būstų renovacijai, siekdami mažinti energetinę priklausomybę nuo iškastinio kuro.
8. Stiprinsime paskatas kurtis energijos bendrijoms daugiabučiuose namuose, kurie būdingi ES centrinės ir Rytų Europos didmiesčiams. ES lygmens paskatos palengvintų tokių bendrijų kūrimąsi Lietuvoje.

KAIP PASIKEIS MŪSŲ GYVENIMAS?

Kova su klimato kaita – tai ir kova su nelygybe. Žiedinė ekonomika leidžia kurti naujas darbo vietas, kartu plečiant socialines gyventojų teises, kad permainų naudą justų visi darbuotojai, o mažiau pasiturintiems ES regionams atsivertų naujos ekonominės galimybės.

Žaliojo kurso įgyvendinimas leis užtikrinti aplinkos apsaugą ir pasiekti, kad ES būtų efektyvesnė ir teisingesnė, aplinkai draugiškesnė valstybių bendrija. Sumažėjusi priklausomybė nuo autoritarinių valstybių tiekiamų kritiškai svarbių žaliavų ir iškastinio kuro leis apsaugoti ES ir Lietuvos pramonę, darbo vietas ir žmonių gerovę.

Žemės ūkis

11. Sustiprinsime ir atnaujinsime ES bendrąją žemės ūkio politiką. Užtikrinsime sveikų, kokybiškų ir saugių maisto produktų prieinamumą, sustabdysime sveikatai ir aplinkai žalingų toksinių cheminių medžiagų naudojimą žemės ūkyje.

SU KOKIA TIKROVE SUSIDURIAME?

Europos miškai, jūra, vanduo, dirvožemis, oras, apdulkintojai ir gyvūnų rūšys turi būti apsaugoti ir atkurti, kad mūsų piliečiai galėtų gyventi sveikoje aplinkoje, džiaugtis geresne sveikata, kad mūsų ekosistemos būtų atsparios, o miestai – žali. Tačiau biologinės įvairovės išsaugojimas ir gamtos atkūrimas neturi tapti nepakeliama našta žemdirbiams. Daugiau paramos lėšų turėtų būti skiriama mažiems ir vidutiniams ūkiams, jauniems ūkininkams, o tiems ūkiams, kurie atitinka aplinkosaugos ir biologinės įvairovės kriterijus, turėtų būti deramai atlyginta, kad ūkininkai nepatirtų nuostolių.

Europos žemės ūkis privalo tapti darnus ir tvarus, kad atitiktų ES strategijos „Nuo lauko iki stalo“ įgyvendinimo tikslus. Mums reikia efektyvesnio ir tvaresnio žemės ūkio ir maisto gamybos, todėl būtina kelti šio sektoriaus darbo jėgos kvalifikaciją ir užtikrinti kartų kaitą kaime. Privalome sumažinti pesticidų naudojimą, plastiko ir cheminę taršą, taip pat siekti, kad ekologiški ir kokybiški maisto produktai būtų įperkami.

KAIP MES SIEKSIME POKYČIŲ?

1. Stiprinsime ES bendrąją žemės ūkio, maisto ir žuvininkystės politiką (BŽŪP), pasirūpindami, kad būtų efektyviai sprendžiami ES aprūpinimo maistu klausimai, kaip vienas iš ES saugumo politikos komponentų. Be to, BŽŪP prisideda prie klimato kaitos stabdymo, biologinės įvairovės išsaugojimo ir gamtos atkūrimo, bet svarbu užtikrinti, kad nedidėtų finansinė ir konkurencinė našta žemdirbiams bei didėtų ūkininkavimo patrauklumas.

2. Užtikrinsime tvarios maisto gamybos ir tiekimo grandinės atsparumą, sveiko maisto, įskaitant ekologišką maistą, įperkumą. Skatinsime trumpąsias maisto gamybos grandines, vietinių rinkų ir vietinio maisto gamybos plėtojimą stiprindami vietinių gamintojų ir vartotojų kooperaciją. Plėsimė maisto kokybės schemų ir geografinės maisto kilmės nuorodų sistemos taikymą.

3. Įgyvendinsime ilgalaikę kaimo plėtros strategiją, kuri užtikrins žemdirbių atsparumą ekonominiams ir klimato iššūkiams, didesnę finansinę paramą pradedantiems ūkininkams, kokybiškas gyvenimo ir darbo sąlygas kaimo vietovėse. Sprendimus šiose srityse priimsime pasitelkdami trejų tvarumo kriterijų, kad įvertintume jų aplinkosauginį, socialinį ir ekonominį poveikį.

4. Sieksime vienodų tiesioginių išmokų ūkininkams bendrojoje ES rinkoje.

5. Sieksime didesnės ES finansinės paramos jauniesiems ūkininkams: kad jiems būtų taikomos lengvatos, kad galėtų kreiptis paramos įsikurti kaime ir lengviau gauti kreditą.
6. Rūpinsimės Europos miškų, jūros, vandens ir dirvožemio būkle, jų išsaugojimu bei atkūrimu, plėsime miškų plotus ir užtikrinsime tvarią miškininkystę bei gamtos išteklių apsaugą.
7. Plačiau diegsime moksliskai pagrįstus gyvūnų gerovės standartus.
8. Stiprinsime biologinės įvairovės apsaugą, kartu diegdami finansinius instrumentus savininkų patirtoms išlaidoms ar negautoms pajamoms kompensuoti, jiems įgyvendinant bioįvairovės užtikrinimui keliamus reikalavimus.
9. Sukursime paskatas naikinti invazinius augalus. Tai leis apsaugoti natūralias ekosistemas ir žmonių sveikatą.
10. Skatinsime tvaraus, gyvybingo ir konkurencingo Lietuvos žuvininkystės sektoriaus (žvejybos, akvakultūros, žuvininkystės produktų perdirbimo) plėtrą, nes jis daug prisideda prie apsirūpinimo maistu saugumo Lietuvoje, ir užtikrinsime deramą gyvenimo lygį sektoriaus darbuotojams.
11. Sieksime užtikrinti žuvininkystės produktų ES šalių narių rinkoje atsekamumą, saugumą, kokybę. Remsime tausią žvejybą vidaus ir jūrų vandenyse bei vandens biologinių išteklių atkūrimą ir išsaugojimą. Sieksime, kad sprendimai būtų priimami tik remiantis patikimomis mokslinėmis rekomendacijomis.
12. Užtikrinsime Europos Sąjungos paramą dėl karo Ukrainoje ir ekonominių sankcijų nukentėjusioms Lietuvos ūkio šakoms, ypač tranzitiniam transportui, žemės ūkio ir maisto gamybos industrijai bei turizmui.
13. Suteiksime ūkininkams galimybę naudotis naujausiais mokslo pasiekimais, užtikrinsime jų prieinamumą, apsaugosime ES rinką nuo nekokybiškų žemės ūkio ir maisto produktų importo.

KAIP PASIKEIS MŪSŲ GYVENIMAS?

Galimybė naudotis švairiu oru, vandeniu ir maistu yra žmogaus teisė, kurią ES turėtų užtikrinti kiekvienoje valstybėje. Tvaraus, o ypač ekologiško ūkininkavimo skatinimas leis užtikrinti sveikų, kokybiškų ir saugių maisto produktų prieinamumą, sustabdyti toksinių cheminių medžiagų daromą žalą.

Atnaujinta ES bendroji žemės ūkio politika bei žiedinės ekonomikos plėtojimas leis patenkinti visuomenės poreikius, įskaitant tvarius gamybos būdus, geresnę mitybą, mažesnę

maisto atliekų kiekį, gyvūnų gerovę, klimato apsaugą ir biologinės įvairovės išsaugojimą bei gamtos atkūrimą. Tačiau tai netaps nepakeliama našta žemdirbiams ir miškų savininkams.

Skaitmeninė pažanga

12. Visapusiškai remsime ES skaitmeninės ir technologinės pertvarkos strategiją.

Skatinsime investicijas į inovacijas ir mokslinius bei technologinius tyrimus. Plėsimė jaunosios kartos galimybes įsisavinti skaitmeninės ekonomikos reikalavimus.

SU KOKIA TIKROVE SUSIDURIAME?

ES žaliasis kursas, tausojančio vystymo tikslai, kova su žalinga tarša ir greitėjančia klimato kaita, ES sveikatos sąjungos sukūrimas, atsinaujinanti energetika – visa tai neįsivaizduojama be naujų skaitmeninių technologijų ir neatsiejama nuo technologinės bei robotikos pažangos. ES privalo vaidinti svaresnį vaidmenį skatindama tokią skaitmeninę ir technologinę transformaciją, kuri atitinka mūsų pagrindines vertybes ir principus bei nieko nepalieka nuošalyje.

Skaitmeninių technologijų integravimas į viešąsias paslaugas ir visus ūkio sektorius, veiklos procesų skaitmenizavimas padės optimizuoti viešuosius, verslo administravimo ir gamybos procesus, stiprins ES verslo ir viešojo sektoriaus konkurencinius pranašumus pasaulio ekonomikoje bei leis sukurti patikimesnes ir prieinamesnes paslaugas visuomenei. Kad tai pasiektume, Europa turės užtikrinti didžiules investicijas į viešąją skaitmeninę infrastruktūrą, novatoriškas technologijas ir robotizaciją. Tai leis Europai tapti skaitmeninių technologijų ir mokslinės techninės pažangos lydere bei išlaikyti pasaulinį konkurencingumą.

KAIP MES SIEKSIME POKYČIŲ?

1. Palaikysime ES iniciatyvas, skirtas stiprinti ES skaitmeninę bei technologinę nepriklausomybę, remsime ES skaitmenizavimo standartų kūrimą, ES kibernetinio saugumo priemones, ES šalių viešojo sektoriaus bendrą skaitmeninių paslaugų standartizavimą ir diegimą, robotizacijos ir technologinės pažangos plėtrą (visų pirma – internetinę prieigą prie viešųjų paslaugų, piliečių sveikatos įrašų, skaitmeninės tapatybės įrankių naudojimą ir kt.).

2. Ugdysime visuomenės skaitmeninius ir technologinio raštingumo įgūdžius.

3. Skatinsime skaitmeninių paslaugų ir technologijų diegimą, kad mažėtų visų ūkio veiklos sričių poveikis klimatui, o skaitmeninių technologijų gamybai ir perdirbimui taikysime aukštus aplinkosaugos reikalavimus.

4. Palaikysime iniciatyvas, kuriomis įgyvendinama Europos deklaracija dėl skaitmeninių teisių ir principų.
5. Remsime socialinių paslaugų skaitmeninimą visur, kur tai naudinga žmonėms.
6. Užtikrinsime, kad visi turėtų galimybių ir žinių naudotis skaitmeninėmis paslaugomis bei naujomis technologijomis.
7. Priimsime Europos dirbtinio intelekto (DI) aktą, kad DI būtų grindžiamas etikos principais, kad technologija ir toliau būtų orientuota į žmones, žmogaus interesus ir pagarbą žmogaus orumui.
8. Reglamentuosime dirbtinį intelektą ir algoritmo naudojimą darbo vietoje: ES teisėje įtvirtinsime principą, kad kontrolė paliekama žmogui.
9. Pateiksime naują investicijų planą, skirtą perėjimui prie skaitmeninės ekonomikos ir naujų technologijų diegimui.
10. Parengsime strategiją „Pagaminta Europoje“, skirtą sumažinti ES priklausomybę nuo trečiųjų šalių ir padidinti mūsų gamybos pajėgumus strateginiuose sektoriuose.
11. Stiprinsime ES mokslinių tyrimų erdvę, tęsdami pradėtą mokslo vertinimo sistemos reformą bei plėtodami moksliniais įrodymais paremtą mokslinių institucijų vertinimo sistemą. Plėtosime ES „pilotinius“ projektus, nukreiptus į dabarties ir ateities technologinių sprendimų paiešką. Spartinsime tikslinėmis ES misijomis pagrįstas ES mokslines programas.

KAIP PASIKEIS MŪSŲ GYVENIMAS?

Ūkio bei viešojo sektoriaus veiklos ir paslaugų procesų skaitmenizavimas bei naujų, DI pagrįstų technologijų diegimas leis mažinti paslaugų administravimo kaštus, išnyks biurokratinės kliūtys. Skaitmenizavus ES viešojo administravimo paslaugas visuomenė ir verslas visose ES šalyse galės gauti paslaugas nuotoliniu būdu.

Viešosios paslaugos sveikatos, socialinėje ir švietimo srityse bus prieinamos visiems, išvengiant papildomų mokėjimų ir šių paslaugų komercializavimo. Verslo procesų skaitmenizacijos standartizavimas padės verslui mažinti informacijos apdorojimo ir mainų kaštus bei optimizuoti verslo procesus, taigi būti konkurencingiems pasaulio ekonomikoje.